

CHƯƠNG IV: HỆ THỨC LƯỢNG TRONG TAM GIÁC VUÔNG

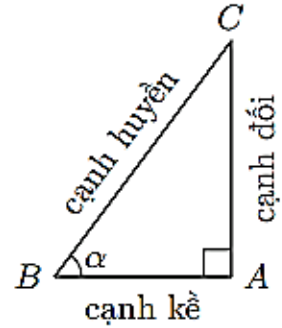
BÀI 11: Tỷ số lượng giác của góc nhọn

A. Kiến thức cần nhớ

1. Khái niệm tỷ số lượng giác của góc nhọn

Cho góc nhọn α . Xét $\triangle ABC$ vuông tại A có góc nhọn B bằng α . Ta có:

- + Tỷ số giữa cạnh đối và cạnh huyền gọi là sin của α , kí hiệu $\sin \alpha$
- + Tỷ số giữa cạnh kề và cạnh huyền gọi là cosin của α , kí hiệu là $\cos \alpha$
- + Tỷ số giữa cạnh đối và cạnh kề của góc α gọi là tang của α , kí hiệu $\tan \alpha$.
- + Tỷ số giữa cạnh kề và cạnh đối của góc α gọi là cotang α , kí hiệu $\cot \alpha$.

* **Ta có:**

$$+ \sin \alpha = \frac{\text{cạnh đối}}{\text{cạnh huyền}}; \cos \alpha = \frac{\text{cạnh kề}}{\text{cạnh huyền}}; \tan \alpha = \frac{\text{cạnh đối}}{\text{cạnh kề}}; \cot \alpha = \frac{\text{cạnh kề}}{\text{cạnh đối}}$$

$$+ \cot \alpha = \frac{1}{\tan \alpha}$$

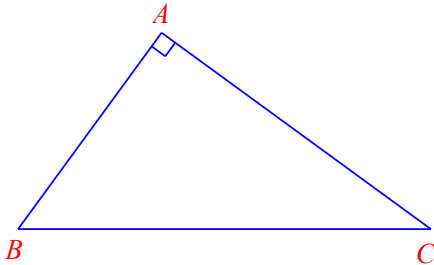
+ $\sin \alpha, \cos \alpha, \tan \alpha, \cot \alpha$ gọi là các tỷ số lượng giác của góc nhọn α

* sin, cosin của góc nhọn luôn dương và bé hơn 1 vì trong tam giác vuông, cạnh huyền dài nhất

Ta có bảng các giá trị lượng giác đặc biệt:

α	$\sin \alpha$	$\cos \alpha$	$\tan \alpha$	$\cot \alpha$
30°	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	$\sqrt{3}$
45°	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	1	1
60°	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{1}{2}$	$\sqrt{3}$	$\frac{\sqrt{3}}{3}$

*) **Chú ý:** Cách tính chính xác cạnh đối và cạnh kề của góc cần viết tỷ số lượng giác

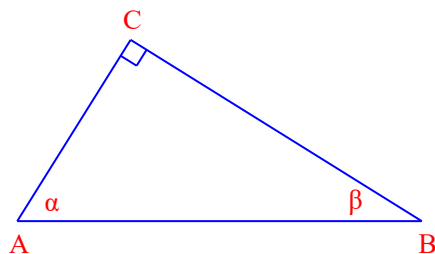
<p>Chứng minh:</p> <p>Viết tỉ số lượng giác của góc nhọn trong tam giác $\triangle ABC$ vuông tại A.</p>	<p>Xét $\triangle ABC$ vuông tại A, có:</p> $\sin B = \frac{AC}{BC} \qquad \sin C = \frac{AB}{BC}$ $\cos B = \frac{AB}{BC} \qquad \cos C = \frac{AC}{BC}$ $\tan B = \frac{AC}{AB} \qquad \tan C = \frac{AB}{AC}$ $\cot B = \frac{AB}{AC} \qquad \cot C = \frac{AC}{AB}$
	

2. Tỉ số lượng giác của hai góc phụ nhau

* Nếu hai góc phụ nhau thì sin góc này bằng cosin góc kia, tang góc này bằng cotang góc kia.

* Cho α và β là hai góc phụ nhau, khi đó:

$$\sin \alpha = \cos \beta, \sin \beta = \cos \alpha, \tan \alpha = \cot \beta, \cot \alpha = \tan \beta$$

3. Sử dụng máy tính cầm tay tính tỉ số lượng giác của góc nhọn.

* Để tìm góc α khi biết $\cot \alpha$, ta có thể tìm góc $(90^\circ - \alpha)$ vì $\tan(90^\circ - \alpha) = \cot \alpha$ rồi suy ra α .

B. Các dạng toán

Dạng 1: Sử dụng MTCT tính tỉ số lượng giác, tính góc

Bài 1: Sử dụng MTCT tính các tỉ số lượng giác và làm tròn kết quả đến chữ số thập phân thứ ba.

a) $\sin 27^\circ$, $\cos 32^\circ 15'$, $\tan 52^\circ 12'$ và $\cot 35^\circ 23'$

b) $\sin 40^\circ 54'$, $\cos 52^\circ 15'$, $\tan 69^\circ 36'$ và $\cot 25^\circ 18'$

Bài 2: Sử dụng MTCT, tìm các góc (làm tròn đến phút) biết:

a) $\sin \alpha_1 = 0,3214$, $\cos \alpha_2 = 0,4321$, $\tan \alpha_3 = 1,2742$ và $\cot \alpha_4 = 1,5384$

b) $\sin \alpha_1 = 0,3782$, $\cos \alpha_1 = 0,6251$, $\tan \alpha_1 = 2,154$ và $\cot \alpha_1 = 3,253$

Bài 3: Sử dụng máy tính cầm tay, tính tỉ số lượng giác của các góc sau:

a) 26°

b) 72°

c) $81^\circ 27'$

Bài 4: Sử dụng máy tính cầm tay, tìm góc nhọn α trong mỗi trường hợp sau đây

a) $\cos \alpha = 0,6$

b) $\tan \alpha = \frac{3}{4}$

Bài 5: Dùng MTCT, tính (làm tròn đến chữ số thập phân thứ ba)

a) $\sin 40^\circ 12'$

b) $\cos 52^\circ 54'$

c) $\tan 63^\circ 36'$

d) $\cot 25^\circ 18'$

Dạng 2: Tính tỉ số lượng giác của góc nhọn trong một tam giác vuông

I. Cách giải:

- Xác định cạnh đối, cạnh kề, cạnh huyền

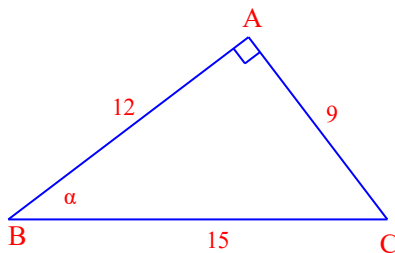
- Tính đoạn thẳng chưa biết (nhờ định lý Pitago hoặc hệ thức về cạnh, đường cao trong tam giác vuông)

Xác định cạnh đối, kề, huyền $\longrightarrow$ Viết tỉ số lượng giác $\longrightarrow$ Tính đoạn thẳng chưa biết.

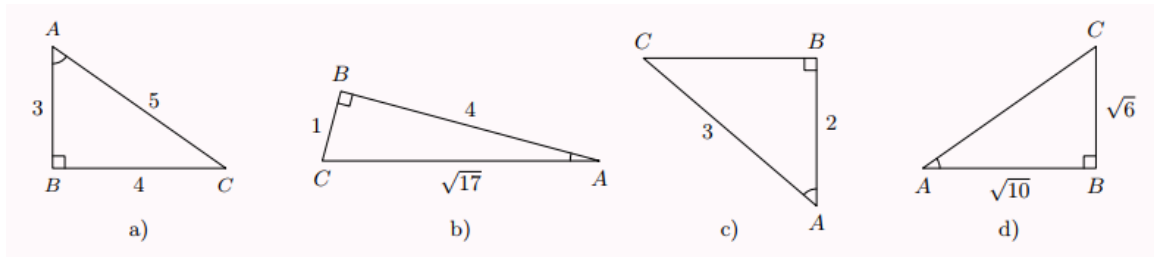
*) Lưu ý: Nếu đề bài yêu cầu tính tỉ số lượng giác của hai góc nhọn trong cùng một tam giác vuông thì sử dụng tính chất tỉ số lượng giác của hai góc phụ nhau.

II. Bài toán

Bài 1: Tính các tỉ số lượng giác của góc α , trong tam giác ABC ở hình vẽ bên.

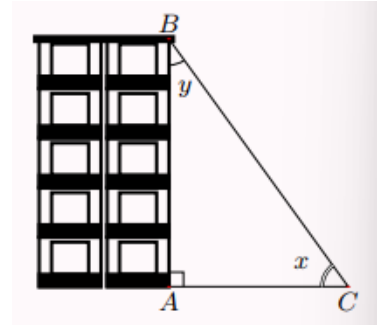
Bài 2: Tính các tỉ số lượng giác của góc nhọn A trong mỗi tam giác vuông ABC có $B = 90^\circ$ ở hình sau.

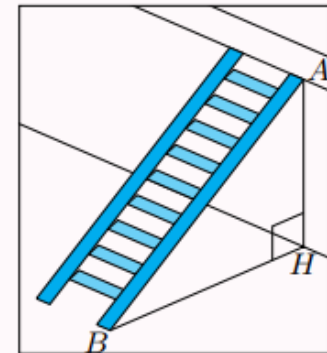
Bài 3: Tam giác ABC vuông tại A , $AB=1,5$, $BC=3,5$. Tính tỉ số lượng giác của góc C rồi suy ra các tỉ số lượng giác của góc B

Bài 4: Hãy viết các tỉ số lượng giác sau thành tỉ số lượng giác của góc nhỏ hơn 40° : $\sin 40^\circ$, $\cos 60^\circ$, $\sin 52^\circ 30'$, $\tan 80^\circ$, $\cot 82^\circ$.

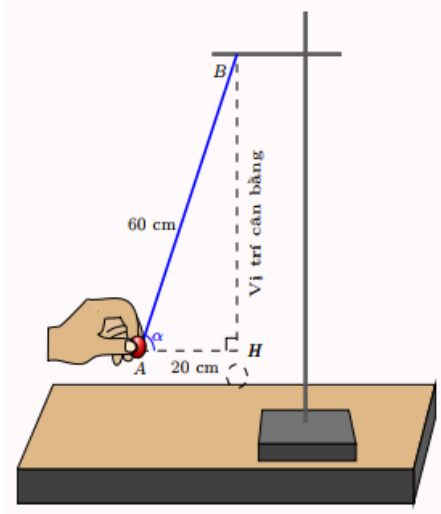
Bài 5: Tia nắng chiếu qua điểm B của tòa nhà tạo với mặt đất một góc x và tạo với cạnh AB của tòa nhà một góc y (hình vẽ). Cho biết $\cos x \approx 0,78$ và $\cot x \approx 1,25$. Tính $\sin y$ và $\tan y$ (kết quả làm tròn đến hàng phần trăm).

Bài 6: Hình bên mô tả một chiếc thang có chiều dài $AB=4$ m được đặt dựa vào tường, khoảng cách từ chân thang đến chân tường là $BH=1,5$ m. Tính góc tạo bởi cạnh AB và phần tường nằm ngang trên mặt đất (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)

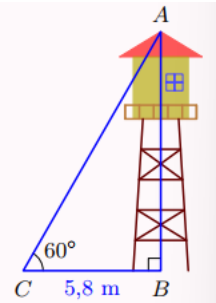
Bài 7: Treo quả cầu kim loại nhỏ vào giá thí nghiệm bằng sợi dây mảnh nhẹ không dẫn. Khi quả cầu đứng yên tại vị trí cân bằng, dây treo có phương thẳng đứng. Kéo quả cầu khỏi vị trí cân bằng một đoạn nhỏ rồi buông ra thì quả cầu sẽ chuyển động qua lại quanh vị trí cân bằng. Khi kéo quả cầu khỏi vị trí cân bằng, giả sử tâm A của quả cầu cách B một khoảng $AB=60$ cm và cách vị trí cân bằng một khoảng $AH=20$ cm. Tính số đo góc α tạo bởi sợi dây BA và vị trí cân bằng (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị của độ).

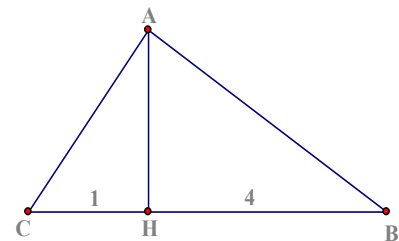
Dạng 3: Tính các cạnh trong một tam giác vuông sử dụng tỉ số lượng giác của góc nhọn.

Bài 1: Cho tam giác ABC vuông tại A có $C = 30^\circ$ và $BC = a$. Tính các cạnh AB , AC theo a

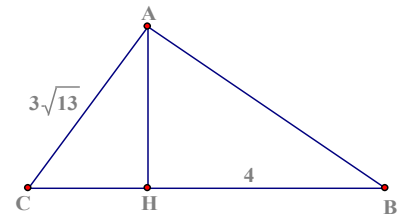
Bài 2: Tính chiều cao của tháp canh trong hình bên (kết quả làm tròn đến hàng phần trăm).

Bài 3: Cho tam giác ABC vuông tại A , đường cao AH ($H \in BC$) biết $BH = 4\text{cm}$, $CH = 1\text{cm}$. Hãy tính các cạnh và các góc của tam giác vuông ABC .

Bài 4: Cho tam giác ABC vuông tại A , đường cao AH ($H \in BC$), biết $BH = 4\text{cm}$, $AC = 3\sqrt{13}\text{cm}$. Hãy tính các cạnh và các góc của tam giác vuông ABC .

Bài 5: Cho tam giác ABC vuông tại A , có $AB = 10\text{cm}$, $AC = 15\text{cm}$

- Tính góc B
- Phân giác trong của góc B cắt AC tại I . Tính AI
- Vẽ AH vuông góc với BI tại H . Tính AH

Bài 6: Cho tam giác ABC vuông tại A , có $AC = 15\text{cm}$, $B = 50^\circ$. Hãy tính độ dài

- AB, AC
- phân giác CD

Dạng 4: Dựng góc nhọn α biết một tỉ số lượng giác của góc đó bằng $\frac{m}{n}$

I. Phương pháp giải:

Dựng một tam giác vuông có cạnh là m và n (m và n tương ứng là cạnh góc vuông và cạnh huyền nếu tỉ số lượng giác đã cho là sin hoặc cos; m và n là hai cạnh góc vuông nếu tỉ số lượng giác đã cho là tan hoặc cot) rồi vận dụng định nghĩa để nhận ra góc α .

II. Bài toán

Bài 1: Dựng góc α , biết $\sin \alpha = 0,25$

Bài 2: Dựng góc α , biết $\cos \alpha = 0,75$

Bài 3: Dựng góc α , biết $\tan \alpha = 1,5$

Bài 4: Dựng góc α , biết $\cot \alpha = 2$

Dạng 5: Tính giá trị của biểu thức lượng giác với các góc đặc biệt

I. Phương pháp giải

+ Sử dụng bảng giá trị các tỉ số lượng giác của các góc 30° ; 45° ; 60°

+ Sử dụng tỉ số lượng giác của hai góc phụ nhau

II. Bài toán

Bài 1: Tính giá trị của mỗi biểu thức sau:

a) $\sin^2 45^\circ + \cos^2 45^\circ$

b) $\tan 30^\circ \cdot \cot 30^\circ$

c) $\frac{\sin 30^\circ \cdot \cos 60^\circ}{\tan 45^\circ}$

Bài 2: Tính giá trị của mỗi biểu thức sau:

a) $A = \frac{2\cos 45^\circ}{\sqrt{2}} + \sqrt{3} \tan 30^\circ$

b) $B = \frac{2\sin 60^\circ}{\sqrt{3}} - \cot 45^\circ$

Bài 3: Tính giá trị của mỗi biểu thức sau:

a) $M = 4\cos^2 45^\circ + \sqrt{3} \cot 30^\circ - 16\cos^3 60^\circ$

b) $N = \frac{2\sin 30^\circ - \sin 60^\circ}{\cos^2 30^\circ - \cos 60^\circ}$

Bài 4: Tính

a) $\sin 61^\circ - \cos 29^\circ$

b) $\cos 15^\circ - \sin 75^\circ$

c) $\tan 28^\circ - \cot 62^\circ$

d) $\cot 47^\circ - \tan 43^\circ$

Bài 5: Tính giá trị của biểu thức

a) $P = \sin^2 30^\circ - \sin^2 40^\circ - \sin^2 50^\circ + \sin^2 60^\circ$

b) $\cos^2 25^\circ - \cos^2 35^\circ + \cos^2 45^\circ - \cos^2 55^\circ + \cos^2 65^\circ$

Bài 6: Tính giá trị của các biểu thức sau

a. $A = 4 - \sin^2 45^\circ + 2\cos^2 60^\circ - 3\cot^3 45^\circ$

b. $\tan \alpha = \cot \alpha$

b. $B = \tan 45^\circ \cdot \cos 30^\circ \cdot \cot 30^\circ$

c. $C = \cos^2 15^\circ + \cos^2 25^\circ + \dots + \cos^2 75^\circ$

d. $D = \sin^2 10^\circ + \sin^2 20^\circ + \dots + \sin^2 80^\circ$

Dạng 6: So sánh các tỉ số lượng giác mà không dùng máy tính hoặc bảng số**I. Phương pháp giải**

Dùng định lý tỉ số lượng giác của hai góc phụ nhau (nếu cần) và căn cứ vào những tính chất sau:

+ khi góc nhọn α tăng từ 0° đến 90° thì”

$\sin \alpha$ tăng và $\tan \alpha$ tăng

$\cos \alpha$ giảm và $\cot \alpha$ giảm

+ $\sin \alpha < \tan \alpha$; $\cos \alpha < \cot \alpha$

II. Bài toán**Bài 1:** So sánh

a) $\sin 25^\circ$ và $\cos 65^\circ$

b) $\cos 25^\circ$ và $\sin 65^\circ$

c) $\tan 25^\circ$ và $\cot 65^\circ$

d) $\cot 25^\circ$ và $\tan 65^\circ$

Bài 2: So sánh

a) So sánh $\sin 72^\circ$ và $\cos 18^\circ$; $\sin 18^\circ$ và $\cos 72^\circ$; $\tan 72^\circ$ và $\cot 18^\circ$

b) Cho biết $\sin 18^\circ \approx 0,31$; $\tan 18^\circ \approx 0,32$. Tính $\cos 72^\circ$ và $\cot 72^\circ$

Bài 3: So sánh hai tỉ số m và n , biết $m = \frac{\sin 50^\circ}{\cos 65^\circ}$; $n = \frac{\cot 70^\circ}{\tan 35^\circ}$

Bài 4: Sắp xếp các tỉ số lượng giác sau theo thứ tự tăng dần

a) $\sin 70^\circ, \cos 30^\circ, \cos 40^\circ, \sin 51^\circ$

b) $\cos 34^\circ, \sin 57^\circ, \cot 32^\circ$

Bài 5: Sắp xếp các tỉ số lượng giác sau theo thứ tự tăng dần

a) $\cot 40^\circ, \sin 40^\circ, \cot 43^\circ, \tan 42^\circ$

b) $\tan 52^\circ, \cot 63^\circ, \tan 72^\circ, \cot 31^\circ, \sin 27^\circ,$

Bài 6: Cho $25^\circ < \alpha < 50^\circ$, hãy sắp xếp các tỉ số lượng giác sau theo thứ tự giảm dần: **HH9**

Bài 12. MỘT SỐ HỆ THỨC GIỮA CẠNH, GÓC TRONG TAM GIÁC VUÔNG VÀ ỨNG DỤNG

A. TRỌNG TÂM KIẾN THỨC

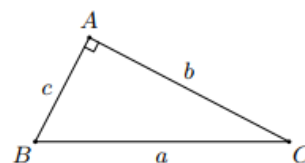
1. Hệ thức giữa cạnh huyền và cạnh góc vuông

Trong tam giác vuông, mỗi cạnh góc vuông bằng cạnh huyền nhân với sin góc đối hoặc nhân với cosin góc kề.

+ Trong tam giác ABC vuông tại A ta có

$$b = a \cdot \sin B = a \cdot \cos C$$

$$c = a \cdot \sin C = a \cdot \cos B$$

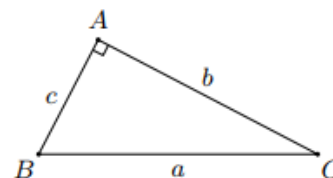
2. Hệ thức giữa hai cạnh góc vuông

Trong tam giác vuông, mỗi cạnh góc vuông bằng cạnh góc vuông kia nhân với tan góc đối hoặc nhân với cot góc kề.

+ Trong tam giác ABC vuông tại A ta có

$$b = c \cdot \tan B = a \cdot \cot C$$

$$c = b \cdot \tan C = b \cdot \cot B$$

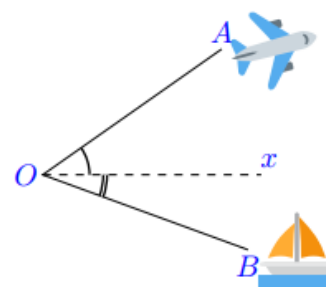
3. Giải tam giác vuông

Trong một tam giác vuông, nếu cho biết trước hai cạnh (hoặc một góc nhọn và một cạnh) thì ta sẽ tìm được tất cả các cạnh và các góc còn lại của tam giác vuông đó. Bài toán này gọi là bài toán **Giải tam giác vuông**.

Trong đo đạc, khi người quan sát có hướng nhìn ngang theo tia Ox (hình bên)

+ Góc xOA gọi là góc nghiêng lên hay góc nâng

+ Góc xOB gọi là góc nghiêng xuống hay góc hạ.

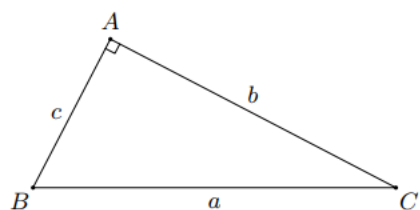
B. CÁC DẠNG BÀI TẬP

Bài 1. Giải tam giác ABC vuông tại A có $BC = a$; $AC = b$; $AB = c$ trong các trường hợp sau:

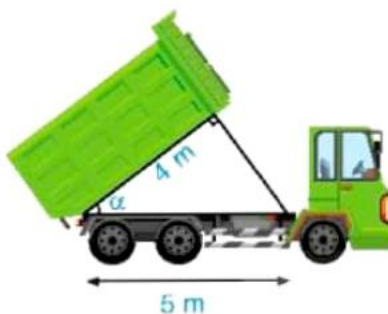
a) $a = 21$; $b = 18$

b) $b = 10$; $C = 30^\circ$

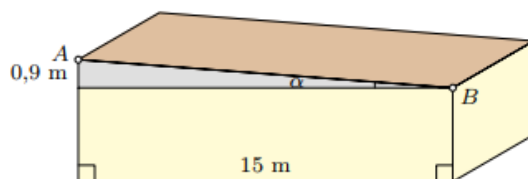
c) $c = 5$; $b = 3$

Bài 2. Tính góc nghiêng α của thùng xe chở rác trong hình sau:

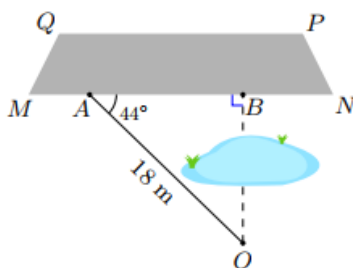

Bài 3. Tính góc nghiêng α và chiều rộng AB của mái nhà kho trong hình sau:

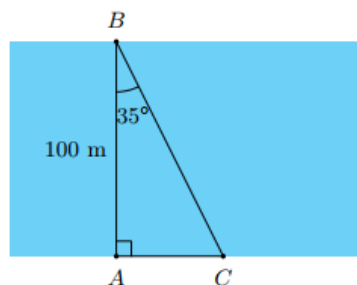
Bài 4.

Trong công việc, người ta cần ước lượng khoảng cách từ vị trí O đến khu đất có dạng hình thang $MNPQ$ nhưng không thể đo được trực tiếp, khoảng cách đó được tính bằng khoảng cách từ O đến đường thẳng MN . Người ta chọn vị trí A ở đáy MN và đo được $OA = 18$ m, $\angle OAN = 44^\circ$. Tính khoảng cách từ vị trí O đến khu đất (làm tròn kết quả đến hàng phần mười của mét).

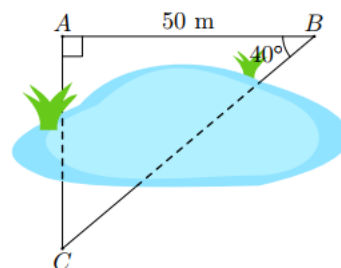

Bài 5.

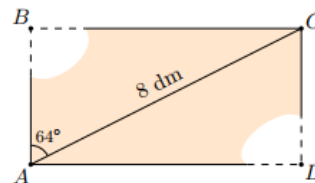
Hình bên minh họa một phần con sông có bề rộng $AB = 100m$. Một chiếc thuyền đi thẳng từ vị trí B bên này sông đến vị trí C bên kia bờ sông. Tính quãng đường BC (làm tròn kết quả đến hàng phần mười của mét), biết $\angle ABC = 35^\circ$.

Bài 6.

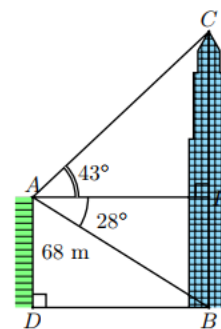
Hình bên mô tả ba vị trí A, B, C là ba đỉnh của một tam giác vuông và không đo được trực tiếp các khoảng cách từ C đến A và từ C đến B . Biết $AB = 50m$; $\angle ABC = 40^\circ$. Tính các khoảng cách CA và CB (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị của mét).

Bài 7.

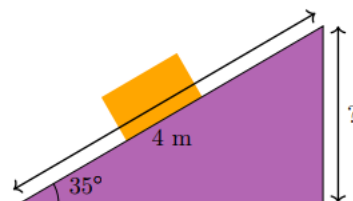
Một mảnh gỗ có dạng hình chữ nhật $ABCD$ với đường chéo $AC = 8dm$. Do bảo quản không tốt nên mảnh gỗ bị hỏng phía hai đỉnh B và D . Biết $\angle BAC = 64^\circ$. Người ta cần biết độ dài AB và AD để khôi phục lại mảnh gỗ ban đầu. Độ dài AB, AD bằng bao nhiêu decimet (làm tròn đến hàng phần mười)

Bài 8.

Từ vị trí A ở phía trên một tòa nhà có chiều cao $AD = 68m$, bác Duy nhìn thấy vị trí C cao nhất của một tháp truyền hình, góc tạo bởi tia AC và tia AH theo phương nằm ngang là $\angle CAH = 43^\circ$. Bác Duy cũng nhìn thấy chân tháp tại vị trí B mà góc tạo bởi tia AB và tia AH là $\angle BAH = 28^\circ$, điểm H thuộc đoạn thẳng BC . Tính khoảng cách BD từ chân tháp đến chân tòa nhà và chiều cao BC của tháp truyền hình (làm tròn kết quả đến hàng phần mười của mét).

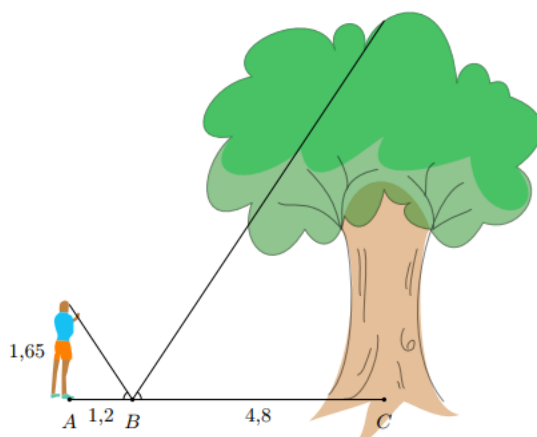
Bài 9.

Một người đẩy một vật lên hết một con dốc nghiêng một góc 35° . Tính độ cao của vật so với mặt đất biết độ dài con dốc là $4m$.

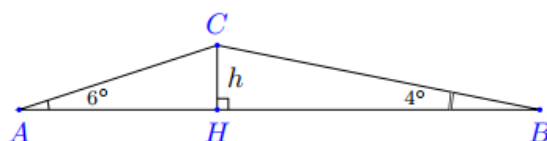

Bài 10. Một người đứng tại điểm A , cách gương phẳng đặt nằm trên mặt đất tại điểm B là $1,2m$, nhìn thấy hình phản chiếu qua gương B của ngọn cây (cây có gốc ở tại điểm C

cách B là $4,8m$, B nằm giữa A và C). Biết khoảng cách từ mặt đất đến mắt người đó là $1,65m$. Tính chiều cao của cây.

Bài 11. Lúc 6 giờ sáng, bạn An đi xe đạp từ nhà (điểm A) đến trường (điểm B). Khi đi từ A đến B , An phải đi lên đoạn dốc AC và xuống đoạn dốc CB (hình dưới). Biết $AB = 762m$, $A = 6^\circ$; $B = 4^\circ$.

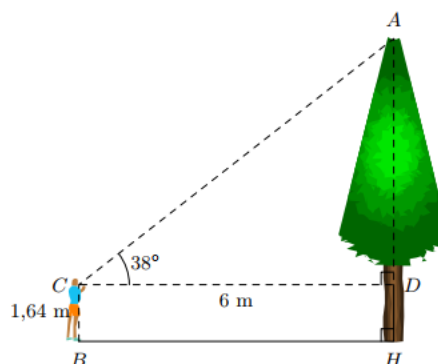

a) Tính chiều cao h của con dốc

b) Hỏi bạn An đến trường lúc mấy giờ? Biết rằng tốc độ khi lên dốc là $4km/h$ và tốc độ khi xuống dốc là $19km/h$.

Bài 12.

Để ước lượng chiều cao của một cây trong sân trường, bạn Hoàng đứng ở sân trường theo phương thẳng đứng, mắt bạn Hoàng đặt tại vị trí C cách mặt đất một khoảng $CB = DH = 1,64m$ và cách cây một khoảng $CD = BH = 6m$. Tính chiều cao AH của cây (làm tròn kết quả đến hàng phần trăm của mét), biết góc nhìn ACD bằng 38° minh họa ở hình bên.

ÔN TẬP GIỮA HỌC KÌ 1 TOÁN 9

Bài 1. Cho $\triangle MNP$ vuông tại M .

a) Cho $MN = 3\text{cm}$, $MNP = 65^\circ$. Tính độ dài cạnh MP . (Làm tròn đến hàng phần mười)

b) Gọi E là hình chiếu vuông góc của M trên PN . Chứng minh: $MN^2 = NE \cdot NP$

c) Chứng minh rằng: $\tan \frac{NME}{2} = \frac{NE}{NM + ME}$

Bài 2. Cho $\triangle ABC$ vuông tại A , đường cao AH . Gọi M là hình chiếu của H trên AB .

a) Cho $AB = 6\text{cm}$, $AC = 8\text{cm}$; tính BC , AH và số đo góc B (làm tròn đến độ)

b) Chứng minh: $AB \cdot \cos B + AC \cdot \cos C = BC$;

c) Gọi N là trung điểm BM , trên tia HC lấy K sao cho $HK = BN$; lấy S đối xứng với K qua A . Chứng minh SN vuông góc với NK

Bài 3. Cho tam giác ABC vuông tại A ($AB < AC$). Gọi O là trung điểm của cạnh BC , vẽ các đường thẳng a và b . Sao cho $a \perp BC$ tại B , $b \perp BC$ tại C . Đường thẳng $c \perp OA$ tại A cắt các đường thẳng a và b lần lượt tại M và N .

a) Chứng minh các điểm A, C, O, N cùng thuộc một đường tròn, chỉ rõ tâm K và bán kính của đường tròn này.

b) Gọi D là giao điểm của OM và AB , E là giao điểm của ON và AC . Chứng minh tứ giác $ADOE$ là hình chữ nhật và $AM \cdot AN = \frac{BC^2}{4}$.

c) Gọi F là giao điểm của AC với đường thẳng a , I là giao điểm của OF với AB và H là giao điểm của OM với BN . Chứng minh $IH \parallel a$.

Bài 4. Cho tam giác MNP nhọn, đường cao MD . Kẻ DA vuông góc với MN Kẻ DB vuông góc với MP tại B .

a) Biết $ND = 6\text{cm}$; $MD = 8\text{cm}$. Tính MN ; MA ; DA và số đo DMN (làm đến phút).

b) Chứng minh rằng: $MA \cdot MN = MB \cdot MP$.

c) Kẻ các đường cao NI ; PK . Chứng minh rằng: IK song song với AB và $S_{NKIP} = S_{\triangle MNP} \cdot \sin^2 NMP$

Bài 5. Cho tam giác ABC vuông tại A , đường cao AH .

a) Cho biết $AB = 6\text{cm}$; $AC = 8\text{cm}$. Tính độ dài các đoạn thẳng BC , HB , AH (làm tròn kết quả đến hàng phần mười).

b) Kẻ HE vuông góc với AB tại E , HF vuông góc với AC tại F . Chứng minh $BH \cdot CH = EF^2$.

c) Chứng minh $BE = BC \cos^3 B$.

Bài 6. Cho tam giác ABC vuông tại A ($AB > AC$) đường cao AH . Gọi AD là tia phân giác của HAB (D nằm giữa B và H).

a) Tính các cạnh AH, AC biết $HB = 6,4\text{ cm}; HC = 3,6\text{ cm}$

b) Chứng minh $\triangle ADC$ cân tại C và $\frac{DH}{BD} = \frac{AC}{BC}$

c) Gọi E, F lần lượt là hình chiếu của H trên AB và AC . Chứng minh:
 $S_{\triangle MS} = S_{\triangle Mac} \cdot 1 - \cos^2 B \cdot \sin^2 C$

Bài 7. Cho tam giác ABC có ba góc nhọn. Kẻ các đường cao AF, BD, CE cắt nhau tại H .

Gọi hai điểm O, I thứ tự là trung điểm của BC, AH .

a) Chứng minh bốn điểm $A; E; D; H$ cùng thuộc một đường tròn.

b) Chứng minh $AEI = OCE$ và $EI \perp EO$.

c) Chứng minh $\frac{1}{AH^2} + \frac{1}{BC^2} = \frac{1}{ED^2}$.

Bài 8. Cho tam giác ABC vuông tại A ($AB < AC$),

a) Biết $AB = 6\text{ cm}, \hat{B} = 53^\circ$. Giải tam giác vuông ABC . (làm tròn kết quả đến hàng đơn vị)

b) Lấy điểm M bất kì trên cạnh BC (M khác B và C). Kẻ $BK \perp AM$ ($K \in AM$) và kẻ CH vuông góc với đường thẳng AM ($H \in AM$). Chứng minh $\triangle ABK \sim \triangle CAH$ và
 $BK = AH \cdot \cot ABC$

c) Chứng minh: $\frac{MB}{MC} = \frac{AH \tan^2 ACB}{AK}$

Bài 9. Cho tam giác ABC vuông tại A .

1) Giả sử $AB = 4\text{ cm}$ và $AC = 4\sqrt{3}\text{ cm}$. Giải tam giác vuông ABC .

2) Kẻ đường cao AH . Chứng minh tam giác ABH đồng dạng với tam giác CBA và
 $AH^2 = HB \cdot HC$.

3) Gọi D và E lần lượt là hình chiếu của H trên AB và AC . Chứng minh
 $HE^3 \cdot BD = HD^3 \cdot CE$.

Bài 10. Cho $\triangle ABC$ vuông tại A ($AB < AC$) đường cao AH .

a) Giả sử $AB = 9\text{ cm}, AC = 12\text{ cm}$. Tính độ dài các đoạn thẳng BC, BH và AH .

b) Gọi M và N lần lượt là chân các đường vuông góc kẻ từ điểm H đến các đường thẳng AB và AC . Chứng minh $AM \cdot AB = AN \cdot AC$.

c) Đường thẳng đi qua điểm A và song song với đường thẳng MN cắt đường thẳng đi qua điểm C và song song với đường AH tại điểm K . Gọi I là giao điểm của AH và BK . Chứng minh rằng ba điểm M, I, N là ba điểm thẳng hàng.

Bài 11. Cho tam giác ABC vuông tại A , đường cao AH .

a) Nếu $\sin ACB = \frac{3}{5}$ và $BC = 20cm$. Hãy tính $ACB; AB, AC$. (Số đo góc làm tròn đến

độ)

b) Kẻ đường thẳng vuông góc với BC tại B cắt đường thẳng AC tại D . Chứng minh rằng: $AD \cdot AC = BH \cdot BC$;

c) Lấy K thuộc đoạn AC , kẻ KM vuông góc với HC tại M , KN vuông góc với AH tại N . Chứng minh: $HN \cdot NA + HM \cdot MC = KA \cdot KC$.

Bài 12. Cho tam giác ABC vuông tại A ($AB < AC$) có AK là đường cao.

a) Cho biết $AB = 18cm; AC = 24cm$. Tính độ dài các cạnh BC, AK, BK và số đo góc B (làm tròn đến độ).

b) Đường thẳng qua C và vuông góc với AC tại C cắt AK tại M . Chứng minh: $AK \cdot AM = CK \cdot CB$.

c) Tia phân giác của góc CAM cắt CK và CM lần lượt tại N và I . Chứng minh: $AM = IM \cdot \tan CNI$.

Bài 13. Cho tam giác ABC vuông tại A , đường cao AH , phân giác AD của BAC (H, D thuộc BC).

a) Cho $AB = 9cm, AC = 12cm$. Tính BC và số đo góc B (kết quả làm tròn đến phút).

b) Chứng minh $\frac{AH}{BH} = \frac{AC}{BA}$ và $DC \cdot BH = DB \cdot AH$.

c) Gọi M là trung điểm của AC . Chứng minh $\sin AMH = 2 \cdot \sin \hat{C} \cdot \sin \hat{B}$.

Bài 14. Cho tam giác ABC vuông tại A . Kẻ $AH \perp BC$ tại $H, HM \perp AB$ tại $M, HN \perp AC$ tại N . ($H \in BC, M \in AB, N \in AC$)

a) Biết $AB = 6cm, AC = 8cm$. Giải tam giác ABC (số đo góc làm tròn đến độ).

b) Chứng minh: $AM \cdot AB = AN \cdot AC$

c) Gọi I là trung điểm của BC . Chứng minh: $\frac{S_{ARI}}{S_{AN}} = \frac{1}{2\sin^2 B} + \frac{1}{2\cos^2 HAC}$.

Bài 15. Cho tam giác MHP vuông tại H , đường cao HF $F \in MP$.

a) Chứng minh: $\triangle MHF$ đồng dạng với $\triangle MPH$.

b) Từ M kẻ đường thẳng vuông góc với MP và cắt tia PH tại N . Kẻ $HE \perp MN$ tại

Chứng minh: $ME \cdot MN = MH^2$ và $\frac{ME}{MF} = \frac{MP}{MN}$

Bài 16. Cho tam giác ABC vuông tại A có $AC = 5\text{cm}$, $\angle ACB = 36^\circ$ và AH là đường cao ($H \in BC$)

a) Tính BC và AH (làm tròn kết quả đến hàng phần trăm)

b) Trên cạnh AC lấy I sao cho $AI > IC$ ($I \neq C$). Kẻ ID vuông góc với BC tại D , BE vuông góc với AD tại E , CF góc với đường thẳng AD tại F . Chứng minh rằng

$$\tan \angle ACB = \frac{BE}{AF} \text{ và } \frac{BE}{CF} \cdot \frac{DA}{BI} = \tan \angle BAD \cdot \cos \angle DIC.$$

Bài 17. Cho tam giác ABC vuông tại A , $AB = 3\text{cm}$, $AC = 4\text{cm}$

a) Giải tam giác ABC

b) Gọi I là trung điểm của BC , vẽ $AH \perp BC$. Tính AH, AI

c) Qua A kẻ đường thẳng xy vuông góc với AI . đường thẳng vuông góc với BC tại B cắt xy tại điểm M , đường thẳng vuông góc với BC tại C cắt xy tại điểm N . Chứng

minh: $MB \cdot NC = \frac{OC^2}{4}$

d) Gọi K là trung điểm của AH . Chứng minh B, K, N thẳng hàng

Bài 18. Nguyễn Trường Tộ GK1-2022

Cho $\triangle ABC$ nhọn ($AB < AC$), đường cao AH . Kẻ $HM \perp AB, HN \perp AC$ ($M \in AB, N \in AC$).

a) Tính độ dài các đoạn thẳng HN, AH và CH , biết $NA = 16\text{cm}, NC = 9\text{cm}$.

Lưu ý: Các số liệu này chỉ được dùng cho câu a.

b) Chứng minh $AM \cdot AB = AN \cdot AC$, từ đó chứng minh $\triangle AMN \sim \triangle ACB$.

c) Chứng minh $S_{\triangle AMN} = \sin^2 B \cdot \sin^2 C \cdot S_{\triangle ABC}$.

Bài 19. Ngọc Lâm GK1-2022.

Cho tam giác ABC vuông tại C , có độ dài cạnh AC và BC lần lượt là 15 và 20 cm. Vẽ đường cao CH , kẻ HE vuông góc với AC tại E ; HF vuông góc với BC tại F .

a, Tính số đo góc A , độ dài AB và EF ?

b, Chứng minh: $AC \cdot EC = BC \cdot FC$

c, Chứng minh rằng: $\frac{S_{CM}}{S_{CHF}} = \frac{1}{\sin^2 CAB} + \frac{1}{\cos^2 HCB}$

Bài 20. Nguyễn Công Trứ GK1-2022.

Cho tam giác ABC vuông tại A ($AB < AC$) đường cao AH .

a) Giả sử. $AB = 5cm, AC = 12cm$. Tính độ dài BC, AH và số đo ABC

b) Kẻ HD . HE lần lượt vuông góc với AB, AC . Chứng minh rằng: $AD \cdot AB = AE \cdot AC$

c) Lấy điểm G nằm giữa E và C . Kẻ AK vuông góc với BG tại K .

Chứng minh rằng: $\sin AGB \cdot \cos ABC = \frac{HK}{CG}$